



Var det fortsat "the economy, stupid!" i 2016 og 2018?

Kurrild-Klitgaard, Peter

Published in:
Samfundsøkonomen

Publication date:
2019

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Document license:
[Ikke-specificeret](#)

Citation for published version (APA):
Kurrild-Klitgaard, P. (2019). Var det fortsat "the economy, stupid!" i 2016 og 2018? *Samfundsøkonomen*, 2019(3), 17-30. https://www.djoef-forlag.dk/openaccess/samf/samfdocs/2019/2019_3/Samf_3_3_2019.pdf

Var det fortsat ”the economy, stupid!” i 2016 og 2018?

Temanummer: Trumps Amerika

Amerikanske valgudfald fortolkes af medier og kommentatorer ofte anekdotisk og personfikseret, mens forskningen omvendt peger på, at samfundsøkonomien traditionelt spiller en meget stor rolle og andre faktorer en meget lille. En analyse af amerikanske præsident- og midtvejsvalg 1948-2018 viser, at præsidentvalget i 2016 og midtvejsvalget i 2018 faktisk passer overordentligt godt ind i en systematisk logik om, at amerikanske vælgere stemmer efter, hvordan det går med deres indkomster, men at dét at have magten samtidigt koster stemmer for præsidentpartiet.

Indledning

Den for de fleste iagttagere uventede valgsejr for den nyslåede republikaner Donald Trump ved præsidentvalget i 2016 er sidenhen blevet udlagt som en af mange indikationer på, at en ny, ”populistisk” bølge skulle være på vej henover Vesten. Journalister og kommentatorer var hurtige til at knytte den sammen med dels Brexit-sejren ved briternes EU-folkeafstemning i 2016, dels mere eller mindre nationalistiske partiers vælgermæssige fremgang i mange lande, og dels fremvæksten af ”illiberale demokratier” i det tidligere Østeuropa.

Og så meget desto mere påfaldende var midtvejsvalget kun to år senere: Trumps kritikere udlagde republikanernes tilbagegang i Repræsentanternes Hus som bevis på, at vælgerne nu forkastede trumpismen – mens hovedpersonen selv udlagde sit partis fremgang i Senatet som udtryk for det stik modsatte. Der er imidlertid gode grunde til at tage alle udlægningerne med adskillige gran salt. For det første var selve nomineringen af Trump som republikanernes kandidat i vidt omfang et tilfælde: Resultatet af en kombination af bl.a. et rekordstort antal kandidater og selve primærvalgenes proces. Meget tyder således på, at Trump – der, som noget sjældent i nyere tid, ikke vandt en majoritet af de afgivne stemmer i primærvalgene – ville have tabt i hoved-til-hoved-konkurrencer med en eller flere af de andre kandidater (Kurrild-Klitgaard, 2018; 2019).

For det andet spillede det faktum, at Trump alene vandt i valgmandsstemmer, men tabte til Hillary Clinton i vælgerstemmer, en bogstaveligt afgørende rolle. Dermed blev Trump den femte i amerikansk historie, der vandt præsidentposten, men reelt tabte vælgerflertallet (jf. Kurrild-Klitgaard, 2017) – i sig selv en indikation af, at man nok bør tage udlægninger af ”folkestemningen” med en del forbehold.



**PETER KURRILD-
KLITGAARD**

Institut for
Statskundskab,
Københavns Universitet

Noget lignende gør sig gældende for midtvejsvalget, da denne type valg også har deres helt egne, særlige logikker. Dels én hvor præsidentens parti historisk stort set altid taber ved valgene til Repræsentanternes Hus: Ved de 29 midtvejsvalg siden år 1900 har præsidentens parti tabt terræn de 26. Dels én hvor udfaldet af valgene (hvor man er valgt for seks år, og kun 1/3 er på valg hvert andet år) er ekstremt følsomt overfor, hvorledes det gik ved senatsvalget seks år tidligere, og hvilke staters senatorer der er på valg – og derfor ofte ikke passer ind i de overordnede valgkonjunkturer.

Et helt andet perspektiv end det anekdotiske og personfikserede, hvor valgudfald alene udlægges som vælgerflertallets sympati eller antipati overfor Trump og hans program, kunne være, at begge valg – i hvert fald delvist – kan ses som udtryk for en velkendt regel i amerikansk politik: At vælgerne først og fremmest stemmer efter, hvordan det går med samfundsøkonomien. Går det godt, ”belønner” et flertal af vælgerne den siddende administration – og går det skidt, så ”straffer” de den. Konkret at de ved præsidentvalg stemmer for eller imod kandidaten for det parti, der er ved magten, og at de ved kongresvalg stemmer for eller imod kandidaterne for præsidentens parti.

Denne tilgang, hvis logik allerede Anthony Downs pegede på i *An Economic Theory of Democracy* (Downs, 1957), har en lang og glørværdig tradition i særligt amerikansk politisk økonomi (jf. Lewis-Beck & Stegmaier, 2000). Den er siden 1970'erne blevet brugt i utallige empiriske studier af, hvad der betyder noget for amerikanske valgudfald (jf. f.eks. Key, 1966; Fiorina, 1978; Hibbs, 1987). Generelt har litteraturen samstemmende vist, at de økonomiske konjunkturer har ganske stor betydning – men indirekte har den også vist, at betydningens omfang afhænger meget af, hvorledes de økonomiske konjunkturer operationaliseres, og hvilke andre forhold der tages med i betragtning. Der anvendes således ganske forskellige data både inden for de enkelte studier af valg og afhængigt af, om der er tale om præsidentvalg (f.eks. Fair, 1978; 2006; Hibbs, 2000; 2008), valg til Repræsentanternes Hus (f.eks. Kramer, 1971; Hibbs, 2010), valg til Senatet (f.eks. Abramowitz & Segal, 1986) eller flere forskellige typer af valg (f.eks. Tufte, 1975; Fiorina, 1978; 1981; Kuklinski & West, 1981; Atkeson & Partin, 1995).¹ Det gør det ikke blot svært at sammenligne modellerne over tid, men også på tværs af typer af valg.

Men mange argumenterer for, at amerikansk politik – og vestlig politik mere generelt – har ændret sig i de senere år, under indtryk af globalisering, finanskrise og migration. Spørgsmålet er derfor tillige, om den økonomiske logik også holder nutildags – og om en mere eller mindre ”forenet” model vil kunne bidrage betydeligt til at forklare *både* Trumps sejr i 2016 og hans partis tilbagegang i 2018. Det vil vi se nærmere på i det følgende.

En simpel model for økonomisk stemmeadfærd

Der er, som antydnet, gjort mange forskellige konkrete forsøg på at modellere retrospektiv økonomisk stemmeadfærd i amerikanske valg. Vi vil her lave en relativt simpel model, der er særegen derved, at det til forskel fra stort set alle

andre er grundlæggende samme typer af data, der anvendes både ved præsidentvalg og midtvejsvalg til kongressen.²

Vi afgrænser os til perioden 1948-2016 for præsidentvalg og 1950-2018 for midtvejsvalg. Det sker alene af hensyn til dataadgang: Der findes ikke ældre data for meningsmålinger om præsidentens popularitet, og mens der findes ældre økonomiske data, er de tilvejebragt på andet, mere usikkert grundlag, der ikke gør det muligt at anvende det mål, der her bruges.

Det betyder så til gengæld, at der reelt kun er 18 præsidentvalg og 18 midtvejsvalg til rådighed. Det er et bekymrende lavt antal observationer for gængse statistiske analyser, men adskiller sig ikke derved fra andre lignende studier, der ofte kun har haft så få som 8-12 amerikanske valg at gøre godt med. Det får til gengæld konsekvenser for, hvordan analyserne kan udføres.

Valgudfald

I litteraturen om økonomisk stemmeadfærd ses et valg, som beskrevet, som en slags folkeafstemning om, hvorledes de siddende magthavere har forvaltet magten hidtil.

Som dét man ønsker at forklare, er det oplagte ved præsidentvalg ikke at se på stemmeandele som sådan, da disse i et valgsystem som det amerikanske kan blive påvirket voldsomt, hvis der er mere end to kandidater. De fleste forskere vælger derfor typisk at fokusere på præsidentpartiets kandidats andel af den såkaldte ”topartistemme” ved præsidentvalget, dvs. antal stemmer i forhold til de to største partiers samlede antal stemmer.

Ved valg til kongressen kan der ikke meningsfuldt opgøres én topartistemme, idet valgene til Repræsentanternes Hus og Senatet er separate valg, hvor der dels kan forekomme ”split ticket voting” (hvor nogle vælgere stemmer på forskellige partier), og hvor der dels er tale om, at kun 1/3 af senatorerne er på valg (og at mange vælgere derfor slet ikke kan stemme til senatsvalget). Derfor har vi her som en mulig indikator for valgudfald anvendt præsidentpartiets *andel af topartistemmen ved valget til Repræsentanternes Hus*, da det er det nærmeste man kan komme på en national stemmeandel ved midtvejsvalg. Vi har derudover også valgt at lave separate analyser af præsidentpartiets *antal vundne pladser i Repræsentanternes Hus* og *dets antal vundne pladser i Senatet*.

Økonomien

De mange forsøg på at vurdere betydningen af samfundsøkonomien ved amerikanske valg har anvendt et stort sæt af mulige økonomiske faktorer: Udviklingen i bruttonationalprodukt per indbygger, arbejdsløsheden, inflation osv. og sågar også aktiekurser og benzinpriser. Her vil vi anvende et mål, der har vist sig som en stærk indikator, nemlig den *kvartalsvise udvikling i disponible realindkomster* (jf. f.eks. Abramowitz & Segal, 1986; Hibbs, 2000). Til forskel fra f.eks. Hibbs vil vi her dog ikke anvende en til lejligheden foretagen vægtning af kvartalerne, men simpelthen dele en præsidentiel valgperiode op i to:

For *præsidentvalg* de syv kvartaler *efter* kvartalet med midtvejsvalg og frem til kvartalet før præsidentvalget; for *midtvejsvalg* de syv kvartaler efter kvartalet med præsidentvalg og frem til kvartalet *før* midtvejsvalget.³ Gennemsnittet af udviklingen i kvartalerne er uvægtet. Antagelsen vil være, at vælgerne ved midtvejsvalget holder præsidentpartiets kandidat(er) ansvarlig(e) for, hvordan det er gået siden sidst, de kunne stemme, og at de ved præsidentvalget gør det samme.

Balancering

Valg er naturligvis ikke kun økonomi, og det er f.eks. et velkendt fænomen, at ”magten koster”: Regerende flertal taber over tid pusten pga. nedslidning, skandaler osv., og måske også fordi oppositionen lærer af dens nederlag, re-grupperer og repositionerer osv. Fænomenet er velkendt for vestlige demokratier generelt (Lewis-Beck & Stegmaier, 2013) og ikke mindst i USA (Mayhew, 2008). Vi medtager derfor i vores grundmodel en variabel for, hvordan den siddende præsidents parti klarede sig ved det foregående præsidentvalg. Det gør vi ud fra en antagelse om, at vælgerne vil kunne ønske at korrigere kurs, eller at præsidentpartiet har svært ved at mobilisere skuffede kernevælgere, og dette kalder vi for ”balancering”.

Andre faktorer

Til sammen udgør de førnævnte variabler vores grundmodel, der kan udtrykkes med en funktion:

$$V = f(E, B),$$

hvor V er et mål for valgudfaldet, E er et uvægtet gennemsnit af den kvartalsvise udvikling i disponible realindkomster, og B er et mål for, hvordan partiet klarede sig ved det foregående præsidentvalg.

Men da der i sagens natur kan være mange andre forhold, der vil kunne spille en rolle, har vi valgt i de efterfølgende, multivariate OLS-regressionsanalyser at inkludere en række andre variabler for at kontrollere statistisk for disses mulige relevans, heriblandt:

Ved både præsidentvalg og kongresvalg:

- *Valgår* – for at kunne tage højde for, om der uafhængigt af samfundsøkonomi mv. skulle være en tendens til, at præsidentkandidater eller deres partifæller over tid har fået højere eller lavere tilslutning.
- *Partifarve* – for at kunne tage højde for, om der er systematisk tendens til, at det ene eller det andet af de to store partier klarer sig bedre end det andet.
- *Delt regeringsmagt*, dvs. om præsidentens parti kontrollerer både Det Hvide Hus og Kongressen, eller om det andet parti kontrollerer et eller flere kamre og dermed kan blokere (”gridlock”) – for at kunne se, om det betyder noget, at præsidentens parti har en synlig, måske obstruerende, ”fjende” at føre kampagne imod.

- *Ny krig*, dvs. hvorvidt der i valgperioden har været en krig med amerikansk deltagelse, hvor deltagelsen har været initieret af administrationen, og hvor antallet af tabte amerikanske liv kan måles i tusinder – for at kunne se, om det påvirker præsidentpartiets popularitet.
- *Præsidentpartis første valgperiode*, dvs. om det er præsidentens parti første valgperiode i denne omgang, eller om man har siddet i to eller flere i træk – for at kunne tage højde for det velkendte fænomen, at der på den ene side er en tendens til at straffe præsidenten ved dennes første midtvejsvalg, og omvendt at næsten alle præsidenter bliver genvalgt.

I sagens natur må nogle kontrolvariabler tilpasses hhv. præsidentvalgenes og midtvejsvalgenes særlige karakter:

Kun ved præsidentvalg:

- *Antal regeringsperioder*, dvs. hvor mange perioder i træk præsidentpartiet har haft embedet – for at kunne tage højde for eskalerende nedslidning.
- *”Cost of ruling”-indeks*, der tæller antal fireårsperioder, et parti har haft præsidentembedet, men fratrukker værdien én, hvis den siddende præsident genopstiller – for at kunne fange den evt. modsatrettede effekt af hhv. *Antal regeringsperioder* og *Første valgperiode*.

Kun ved midtvejsvalg til kongressen:

- *Udsathed*, dvs. antal mandater præsidentens parti har på valg til hhv. Repræsentanternes Hus eller Senatet.
- *Præsidentpopularitet*, målt gennem de såkaldte ”approval ratings” (i form af sidste Gallup-måling før valgdagen) – for at kunne tage højde for, om præsidentens popularitet eller mangel på samme smitter af på, hvorledes det går kandidaterne fra vedkommendes parti.

Da vi kun har 18 præsidentvalg og 18 midtvejsvalg at gøre godt med og har to forklarende variabler i grundmodellen (økonomisk vækst, ”balancering”), kan vi ikke tage alle andre variabler med i én model, men må betragte dem én for én ift. grundmodellen. Regressionsanalysernes resultater er gengivet på traditionel vis i appendiks A (præsidentvalg) og B (midtvejsvalg til kongressen). I det følgende vil vi give disse en ikketeknisk, formidlende gennemgang.

Analyse

Overordnet viser analysen, at den økonomiske udvikling altid slår ganske systematisk og robust igennem og på den forventede måde: Jo bedre det går med udviklingen i vælgernes indkomster, desto bedre klarer præsidentens parti sig. Det er – for at parafrasere James Carvilles interne kampagneopråb ved Bill Clintons kampagne i 1992 – fortsat ”the economy, stupid!”. Ingen af de øvrige variabler, der medtages, rykker på dette forhold.

Når det gælder den anden primære variabel – ”balancering” målt som, hvordan det gik præsidentens parti ved foregående valg – er der en tydelig og syste-

matisk tendens til en negativ sammenhæng: Et parti klarer sig ved midtvejsvalget i år 2 og ved præsidentvalget i år 4 dårligere end ved præsidentvalget i år 0. Det er dog kun ved midtvejsvalgene til Huset, at tendensen er statistisk signifikant, og effekten afhænger meget af, hvilke andre faktorer, der tages med i betragtning.

Præsidentvalg

Vores data viser, som nævnt, at den samfundsøkonomiske udvikling spiller en stærk og robust rolle for at forklare variationen. Groft sagt betyder en gennemsnitlig kvartalsvis stigning i de disponible realindkomster på 1 pct. en stigning i præsidentpartiets stemmeandel på ca. 2,5-3,5 pct.point, afhængig af hvad der ellers tages med i betragtning. Økonomien alene synes at kunne forklare godt 1/3 af variationen i stemmeandele.

Det betyder så, at meget af forklaringen trods alt må lokaliseres andre steder. Men kun to af de andre variabler, der er medtaget for begge typer af valg, synes at betyde noget for præsidentpartiets stemmeandel ved præsidentvalg: Antal perioder et parti har været ved magten (negativt), og hvorvidt det er partiets første valgperiode (positivt). Da disse trækker i hver sin retning, har vi – som omtalt – konstrueret et ”Cost of Ruling”-indeks, der medtager både antal valgperioder ved magten, og hvorvidt den siddende præsident genopstiller. Indekset viser en meget stærk sammenhæng: Hvis et parti har haft magten i mere end en periode og ikke stiller med en genopstillende præsident, er det næsten sikker på at få under 50 pct. af stemmerne. Sammen med den økonomiske udvikling kan en sådan analyse forklare næsten $\frac{3}{4}$ af periodens valgresultater. De andre faktorer betyder intet systematisk.

Kongresvalg

Også ved midtvejsvalgene til kongressen slår den økonomiske udvikling relativt stærkt igennem, uanset om man opgør disse på den ene eller anden måde. Effekten synes dog mindre end ved præsidentvalg – ved stemmeandel til Huset er effekten kun knap den halve af ved præsidentvalgene. Det gør den dog ikke trivial: En gennemsnitlig kvartalsvis udvikling i de disponible realindkomster på +1 pct. synes associeret med en gevinst på 10-20 pladser i Huset og 3-4 i Senatet, hvilket meget let vil kunne være afgørende for, om magten ligger hos enten det ene eller det andet parti.

En særligt vigtig faktor synes at være en variant af ”Matthæus-princippet” ift., hvor stærk et parti i forvejen er på landsplan: Til dem, der har, til dem skal der gives. Et højt antal mandater synes at gå hånd i hånd med et bedre valgresultat, i hvert fald i Huset. Deri skal man også nok se forklaringen på, at partifarve slår igennem: republikanerne har i lange dele af den undersøgte periode klaret sig systematisk dårligere ved valg til Repræsentanternes Hus. Det billede har så ændret sig siden 1994, hvor konkurrencen er blevet mere intens og jævnbyrdig.

Når evt. ”magtdeling” mellem præsidentens parti og det andet parti medtages, giver analyserne kontraintuitivt det resultat, at præsidentens parti vinder lidt færre mandater. De andre faktorer synes ikke at betyde noget systematisk.⁴ Det vil i den forbindelse nok overraske mange, at præsidentpartiers midtvejsvalgresultater generelt ikke synes at være associeret med disses ledes popularitet, når først den økonomiske udvikling er medtaget.

Forklaringskraft

En anden måde at anskue økonomiens forklaringskraft på er ved at sammenligne den overordnede ”mønster”-forudsigelse med det faktiske resultat, dvs. spørge: Hvor ofte ville modellen ”forudse”, at præsidentens parti/dettes kandidater får hhv. over eller under 50 pct. (af topartistemmen eller de relevante mandater), og hvor ofte ville dette holde?

Det er opsummeret i tabel 1 for hhv. den økonomiske udvikling alene og for de bedst ”forklarende” modeller i appendiks A og B. Som det fremgår, kan alene den økonomiske udvikling i godt 78 pct. af valgene forudsige, hvorvidt præsidentens parti får mindst 50 pct. af topartistemmen. Medtages ”balance-ring” og ”cost of ruling” er andelen 83 pct. for præsidentvalg og næsten 89 pct. for stemmeandel ved kongresvalg.

Ser man på mandater i kongressen, kan økonomien isoleret forudsige, til hvilken side flertallet falder ved 72 pct. af valgene til Repræsentanternes Hus, og andelen stiger til 83 pct., når de andre faktorer tages med. Ved senatsvalg er forklaringskraften noget mere beskedent: Sælle 56 pct. ved valg til Senatet for den simple model og 61 pct. for den udvidede. Men her er der, som nævnt, af strukturelle årsager ofte ganske særlige ”valgcyklus”-forhold, der gør sig gældende.

Alt i alt anskueliggør tabel 1, at man – bortset fra valg til Senatet – kan nå en ganske betydelig træfsikkerhed alene ved at se på den økonomiske udvikling.

Tabel 1. Korrekte og forkerte "forudsigelser" af amerikanske præsident- og midtvejsvalg 1948-2018.

	Forklarende variabler			
	Økonomisk vækst, alene		Økonomisk vækst, "balancering" & kontrolvariabel*	
	Mønsterforudsigelse	Procent rigtige	Mønsterforudsigelse	Procent rigtige
Andel af topartistemme, præsidentvalg 1948-2016	4 forkerte		3 forkerte	
≥50% (12)	10	77,78%	11	83,33%
<50% (6)	4		4	
Andel af topartistemme, midtvejsvalg 1950-2018	4 forkerte		1 forkert	
≥50% (5)	1	77,78%	4	88,89%
<50% (13)	13		12	
Mandater i Huset, midtvejsvalg 1950-2018	5 forkerte		3 forkerte	
≥218 mandater (5)	1	72,22%	4	83,33%
<218 mandater (13)	12		11	
Mandater i Senatet, midtvejsvalg 1950-2018	8 forkerte		7 forkerte	
≥50 mandater (6)	3	55,56%	3	61,11%
<50 mandater (12)	7		8	

Jf. modellerne 10, 16, og 22 i appendiks B. N = 18.

Diskussion: 2016- og 2018-valgene

Analyser som disse er primært ment som forsøg på forklaringer af hidtidige begivenheder ved at finde mønstre, der går igen over tid. De er ikke specifikt ment som *forudsigelser*; til det formål er dagsaktuelle meningsmålinger om foretrukne partier eller kandidater (eller for den sags skyld bookmaker-odds) langt mere præcise, medens sidstnævnte så til gengæld i sig selv intet *forklarer* om, hvad der driver den enes eller andens sejr.

Tabel 2. Modellens "out-of-sample" forudsigelser for 2016- og 2018-valgene. Økonomisk vækst alene.

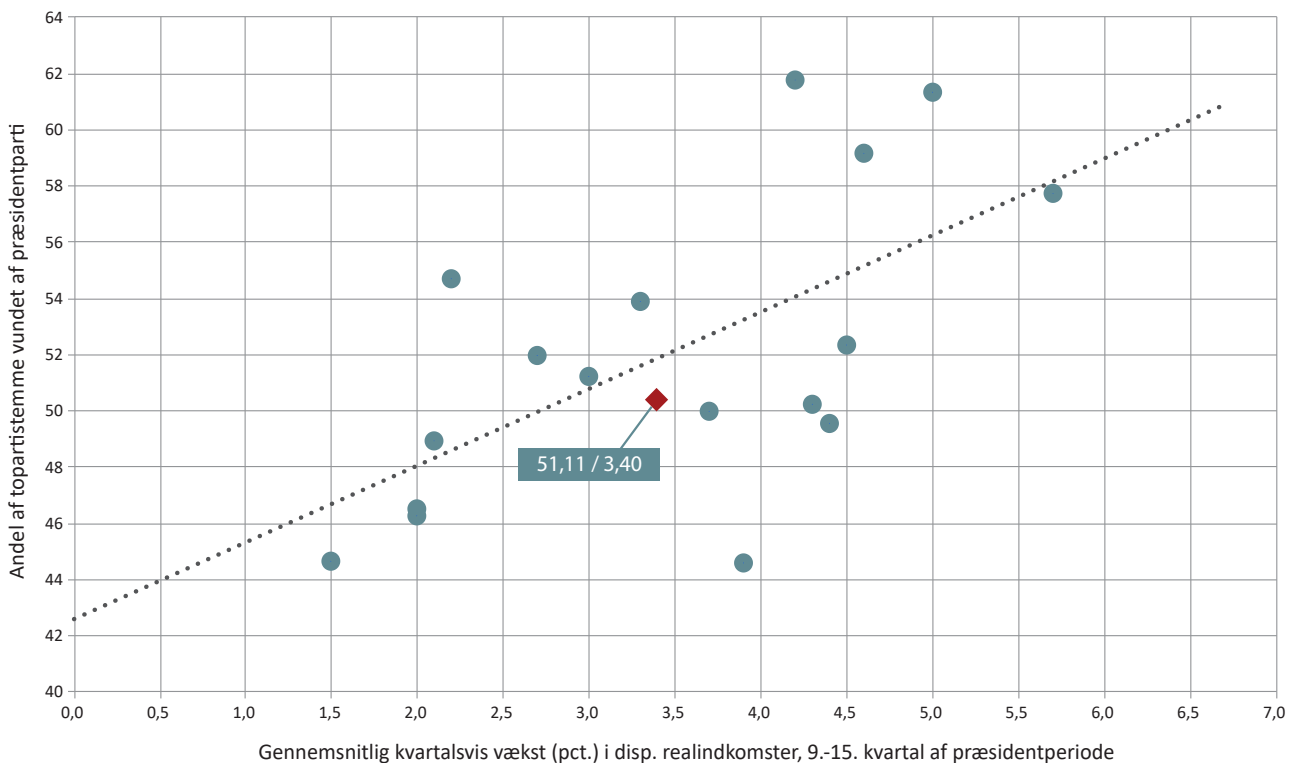
	2016		2018	
	Faktisk resultat	Modelforudsigelse (difference)	Faktisk resultat	Modelforudsigelse (difference)
Topartistemmeandel baseret på præsidentvalg 1948-2012.	51,11%	51,87% (+0,76%)	-	-
Topartistemmeandel baseret på midtvejsvalg 1950-2014.	-	-	45,62%	47,14% (+1,52%)
Antal mandater i Huset baseret på midtvejsvalg 1950-2014.	-	-	199	199* (0)
Antal mandater i Senatet baseret på midtvejsvalg 1950-2014.	-	-	53	48* (-5)

N = 17. * afrundet til nærmeste hele antal.

Ikke desto mindre kan vi på baggrund af analysen nu fokusere på spørgsmålet om, hvorvidt 2016- og 2018-valgene var "politics as usual", eller de repræsenterede trumpismens først uventede og dernæst kortlivede succes? Altså, kunne

samfundsøkonomien på samme tid forklare Trumps uventede sejr i 2016 og hans synlige problemer i 2018? Uanset hvad kan hele forklaringen næppe ligge der, men hvis man tager data for valgene før hhv. 2016 og 2018 (dvs. præsidentvalgene 1948-2012 og midtvejsvalgene 1950-2014) og sammenholder disse med de anvendte data for udviklingen i samfundsøkonomien, kan man spørge, hvilke forudsigelser man kunne have lavet i 2016 og 2018 alene på baggrund af sidstnævnte? Det er opsummeret i tabel 2, der indeholder de faktiske udfald for 2016 og 2018, og er samtidig illustreret i figur 1 (stemmeandel ved præsidentvalg) og figur 2 (pladser i Huset ved midtvejsvalg).

Figur 1. Korrelation mellem samfundsøkonomi og valgresultat for præsidentparti, præsidentvalg 1948-2012. 2016-resultat indsat.



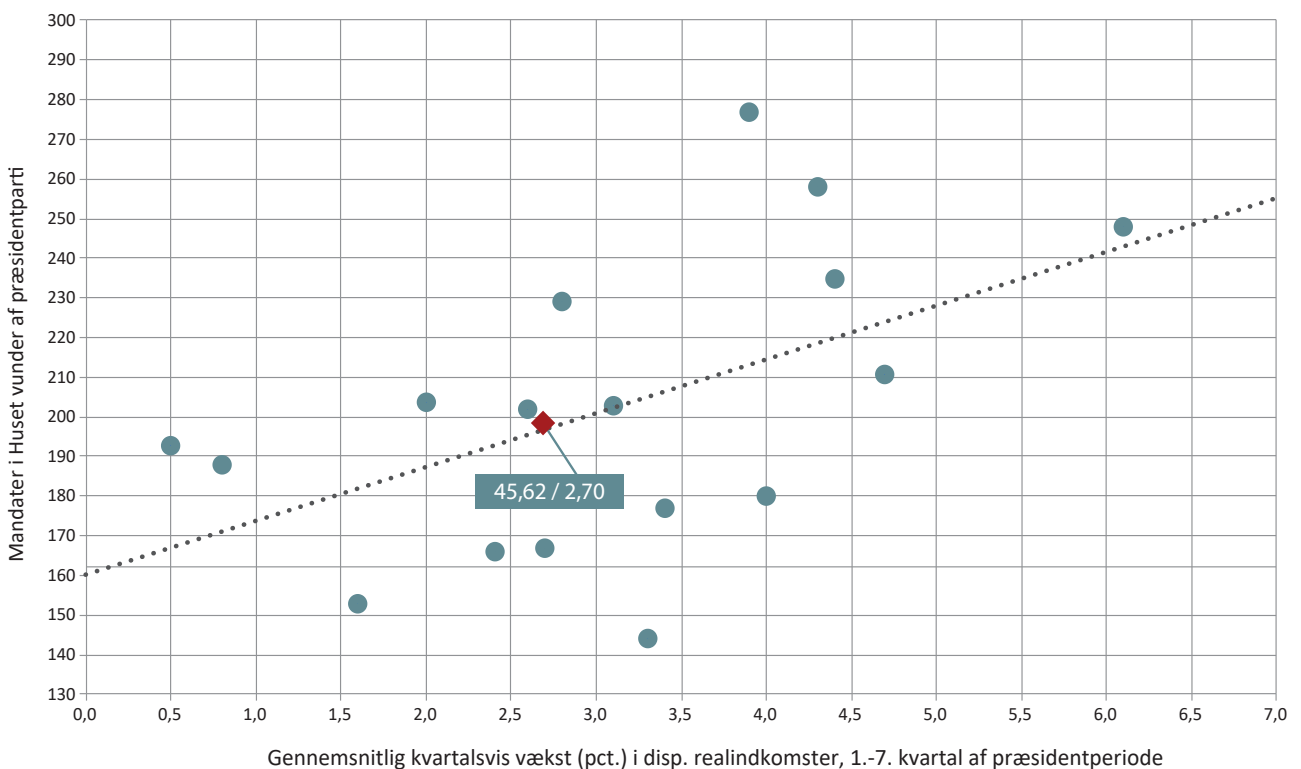
Ser man alene på samfundsøkonomien, var hverken stemmeandelene ved 2016-præsidentvalget eller stemmeandele og mandater ved midtvejsvalget i 2018 overraskende. Man kan nærmest sige, at pengene passede: Clinton skulle forventes at få knap 52 pct. af topartistemmen, og hun fik 51 pct.; hun "underperformede" med andre ord – ikke meget, men lidt, jf. også figur 1. Det var så selvfølgelig ikke stemmeandelen, der var det afgørende, men valgmandsstemmerne, og det er som bekendt en ganske anden historie: Det blev afgjort af kun knap 78.000 stemmer, i form af marginer på 0,2-0,7 pct.point i tre delstater (Pennsylvania, Wisconsin, Michigan), svarende til ca. 0,06 pct. point ud af de i alt 136 millioner afgivne stemmer i 50 delstater (jf. McCormack, 2016). Men "historien" her er, at en positiv økonomi lagde en god bund under Clinton og Demokraterne og gav hende et (vælger-)flertal – bortset fra i et par af de delstater, der endte med at afgøre det hele. Andre faktorer –

måske Clintons meget lave personlige popularitet kombineret med ”cost of ruling”-effekten – forhindrede en overbevisende sejr.

Ved midtvejsvalget i 2018 skulle man forvente, at republikanerne ville få 47 pct. af topartistemmen og 199 sæder i Huset, og de fik godt 46 pct. og præcis 199 sæder (jf. også figur 2). Nogle vil måske spørge: Skulle de ikke have haft mere givet økonomien? Lige præcis den gennemsnitlige udvikling i de disponible realindkomster var faktisk ikke helt så positiv, som Trump sagde – f.eks. mindre end i 2016. Til gengæld stod man så samtidigt overfor den velkendte ”midtvejsafstrafning” af præsidentens parti.

Mens analysen holdt godt ved valget til Huset, endte republikanerne med fem mandater mere i Senatet, end den simple økonomiske model tilsiger – men det var mere på grund af to faktorer: Af de 35 senatspladser, der var valg til, var kun ni republikanske, og ganske mange senatorer på valg (demokrater som republikanere) kom fra relativt solide Trump-stater. Dét er noget, modellen i al dens simplistiske parsimoni ikke kan tage højde for – præcis som den geografiske fordeling af valgmandsstemmer ved præsidentvalget.

Figur 2. Korrelation mellem samfundsøkonomi og valgresultat for præsidentparti, midtvejsvalg til kongressen 1950-2014. 2018-resultat indsat.



Konklusion

Analysen indikerer, at man bør passe på med fortolkningerne af Trumps sejr i 2016 og republikanernes altovervejende nederlag i 2018. Givet at alene udviklingen i samfundsøkonomien og valgresultat fra foregående præsidentvalg tilsammen synes at kunne forklare op til cirka halvdelen af variationen i valgresultater, og at inklusionen af ganske få andre faktorer øger forklaringskraften betydeligt, er der grund til at være forsigtig med at udlægge valgresultaterne som store pendulsving i vælgerhavet. Måske begge valg, alt i alt, bare var mindre bølgeskvulp?

Men dét at økonomien kun kan forklare mindre end ”alt”, betyder så i sagens natur også, at ”andet” i sidste ende spiller en rolle. Trumps personlighed og politik kan, både i 2016 og 2018, sagtens have betydet noget for udfaldet. Det samme kan Trumps valg af temaer og hans strategi med at satse målrettet på bl.a. de tre stater, der kom til at afgøre flertallet af valgmandsstemmer. Det kan ikke udelukkes, at andre republikanere i 2016 ikke ville kunne have vundet de tre delstater, hvis valgmandsstemmer gjorde udfaldet, ligesom det ikke kan udelukkes, at en anden kandidat end Hillary Clinton kunne have givet demokraterne et bedre valg. Lignende, men mindre specifikke faktorer kan have spillet en rolle ved midtvejsvalgene i 2018.

Men skal forklaringerne være samfundsvidenskabelige og ikke blot anekdotiske ad-hoc-udlægninger, må der teori, hypoteser og data til. I fraværet af andre faktorer, der kan testes på tværs af valg og tid (og data for sådanne), så må vi nøjes med dét, vi har – og der står det altså endnu mere tydeligt, at samfundsøkonomien spiller en stor og systematisk rolle ved amerikanske valg.

Noter

1. For en oversigt over alternative modeller for økonomisk stemmeadfærd ifm. 2016-præsidentvalget, se Campbell 2016; ditto mht. midtvejsvalget 2018, se Campbell 2018.
2. For en tidligere version kun anvendt på præsidentvalg, se Kurrild-Klitgaard 2012.
3. Når fjerde kvartal i valgåret dårligt kan medtages, er det, fordi valgdagen per definition falder cirka midt i dette.
4. Af hensyn til den fremstillingsmæssige overskuelighed har vi i Appendix B udeladt resultaterne for antal præsidentperioder og valgår. I de foretagne analyser er antal præsidentperioder, som ventet, negativ i alle tre analyser, men ikke statistisk signifikant i nogen af dem. Valgår skifter fortegn og er statistisk insignifikant og empirisk lille.

Litteratur

- Abramowitz, Alan I. & Jeffrey A. Segal (1986). Determinants of the outcomes of U.S. Senate elections. *Journal of Politics* 48 (2): 433-439.
- Atkeson, Lonna Rae & Randall W. Partin (1995). Economic and referendum voting: A comparison of gubernatorial and senatorial elections. *American Political Science Review* 89 (1): 99-107.
- Campbell, James E. (2016). Introduction. *PS: Political Science & Politics* 49 (4): 649-654, Symposium: Forecasting the 2016 American National Elections.
- (2018). Introduction: Forecasting the 2018 midterm elections. *PS: Political Science & Politics* 51 (S1): 1-3, Special issue: Forecasting the 2018 US Midterm Elections.
- Downs, Anthony (1957). *An economic theory of democracy*. New York: Harper Collins.
- Fair, Ray C. (1978). The effect of economic events on votes for president. *Review of Economics and Statistics* 60 : 159-173.
- (2006). *The effect of economic events on votes for president: 2004 update*. New Haven: note dated 1 November 2006 <http://fairmodel.econ.yale.edu/rayfair/pdf/2006chtm.htm>.
- Fiorina, Morris P. (1978). Economic retrospective voting in American national elections: A micro-analysis. *American Journal of Political Science* 22 (2): 426-443.
- (1981). *Retrospective voting in American national elections*. New Haven: Yale University Press.
- Hibbs, Douglas A. (1987). *The American political economy: Macroeconomics and electoral politics*. Cambridge: Harvard University Press.
- (2000). Bread and peace voting in U.S. presidential elections. *Public Choice* 104: 149-180.
- (2008). Implications of the 'bread and peace' model for the 2008 US presidential election. *Public Choice* 137 (1-2): 1-10.
- (2010). *The 2010 midterm election for the US House of Representatives*, CEFOS Working Paper, Göteborg: Centrum för forskning om offentlig sektor – Center for Public Sector Research <http://www.douglas-hibbs.com/HibbsArticles/HouseElection2010.pdf>.
- Key, V. O. (1966). *The responsible electorate*. New York: Vintage.
- Kramer, Gerald (1971). Short-term fluctuations in U.S. voting behavior, 1896-1964. *American Political Science Review* 65 (1): 131-143.
- Kuklinski, James H. & Darrell M. West (1981). Economic expectations and voting behavior in United States House and Senate elections. *American Political Science Review* 75 (2): 436-447.
- Kurrild-Klitgaard, Peter (2012). *Too close to call: Growth and the cost of ruling in US presidential elections, with an application to the 2012 election* Dept. of Political Science, University of Copenhagen, Copenhagen, working paper, <https://ideas.repec.org/p/pramprapa/42464.html>.
- (2017). Når taberen vinder: Trump og JFK. *Politiken*, kronik, 19-1-2017, 2. sektion, 5, <http://politiken.dk/debat/art5794000/N%C3%A5r-taberen-vinder-Trump-og-JFK>.
- (2018). Trump, Condorcet and Borda: Voting paradoxes in the 2016 Republican presidential primaries. *European Journal of Political Economy* 55 : 29-35.
- (2019). Hvad nu, hvis flertallet ikke ønsker vinderen af et demokratisk valg? *Politologisk Årbog* 2018-2019 : 11-15, under udgivelse.
- Lewis-Beck, Michael S. & Mary Stegmaier (2000). Economic determinants of electoral outcomes. *Annual Review of Political Science* 3 : 183-219.
- (2013). The VP-function revisited: A survey of the literature on vote and popularity functions after 40 years. *Public Choice* 157 (3-4): 367-385.
- Mayhew, David R. (2008). Incumbency advantage in U.S. presidential elections: The historical record. *Political Science Quarterly* 123 (2): 201-228.
- McCormack, John (2016). The election came down to 77,744 votes in Pennsylvania, Wisconsin, and Michigan. *Washington Examiner*, 10-11-2016, <https://www.washingtonexaminer.com/weekly-standard/the-election-came-down-to-77-744-votes-in-pennsylvania-wisconsin-and-michigan-updated>.
- Tufte, Edward R. (1975). Determinants of the outcomes of midterm congressional elections. *American Political Science Review* 69: 812-826.

Appendiks

A. Præsidentvalg, resultat for præsidentens parti, 1948-2016. OLS-regressioner.

Model nr.:	1	2	3	4	5	6	7	8
Økonomisk vækst	2,93*** (3,47)	2,93*** (4,66)	2,46*** (3,42)	2,95*** (5,11)	3,35** (3,33)	2,84** (3,32)	3,02*** (3,75)	3,28*** (4,13)
Balancering (præsidentpartis stemmeandel foregående præsidentvalg)	-0,35 (-1,43)	-0,23 (-1,24)	0,04 (0,15)	-0,16 (-0,92)	-0,31 (-1,20)	-0,38 (-1,53)	-0,42 (-1,74)	-0,44 (-1,89)
Antal regeringsperioder	-	-2,41*** (-3,59)	-	-	-	-	-	-
Præsidentpartis første valgperiode	-	-	5,51* (2,79)	-	-	-	-	-
"Cost of ruling"-indeks	-	-	-	-2,14*** (-4,26)	-	-	-	-
Valgår	-	-	-	-	0,05 (0,80)	-	-	-
Partifarve (GOP)	-	-	-	-	-	1,84 (0,92)	-	-
Delt regeringsmagt	-	-	-	-	-	-	3,34 (1,60)	-
Ny krig	-	-	-	-	-	-	-	-3,83 (-1,95)
Konstant	60,86*** (4,61)	58,89*** (5,97)	38,98* (2,89)	53,21*** (5,79)	-34,30 (-0,29)	61,97*** (4,65)	61,53*** (4,89)	65,39*** (5,30)
R2 (just.)	0,39	0,66	0,58	0,72	0,37	0,38	0,45	0,49
Std.fejl.	4,12	3,07	3,42	2,82	4,17	4,14	3,92	3,78
F-statistik	6,14*	11,97***	8,79***	15,19***	4,38*	4,51*	85,62*	6,34**
N	18	18	18	18	18	18	18	18

Ustandardiserede koefficienter. Tal i parenteser i er t-tal.

* p < 0.05. ** p < 0.01. *** p < 0.005

B. Midtvejsvalg, resultat for præsidentens parti, 1950-2018. OLS-regressioner.

Model nr.:	Topartistemmeandel, Hus					
	9	10	11	12	13	14
Økonomisk vækst	1,53** (3,06)	1,03* (2,20)	1,49* (2,86)	1,53* (2,96)	1,40* (2,69)	1,27* (2,85)
Balancering (præsidentpartis andel foregående præsidentvalg)	-0,40* (-2,47)	-0,26 (-1,76)	-0,41* (-2,45)	-0,39 (-1,90)	-0,34 (-1,92)	-0,31 (-2,13)
Udsathed (antal mandater vundet sidst [Hus]/ på valg [Senat])	-	0,05* (2,56)	-	-	-	-
Præsidentpopularitet	-	-	0,04 (0,51)	-	-	-
Præsidentpartis første valgperiode	-	-	-	0,27 (0,16)	-	-
Delt regeringsmagt	-	-	-	-	-1,32 (-0,91)	-
Partifarve (GOP)	-	-	-	-	-	-2,95* (-2,46)
Konstant	64,40*** (7,56)	48,28*** (5,01)	63,14*** (6,96)	63,27*** (5,60)	62,11*** (6,96)	61,94*** (8,34)
R2 (just.)	0,38	0,55	0,35	0,34	0,37	0,54
Std.fejl.	2,78	2,37	2,85	2,87	2,79	2,40
F-statistik	6,22*	7,85***	4,03*	3,88*	4,38*	7,57***
N	18	18	18	18	18	18

Model nr.:	Mandater, Hus					
	15	16	17	18	19	20
Økonomisk vækst	16,95*** (3,55)	10,14** (3,16)	17,33*** (3,48)	17,00*** (3,48)	14,04** (3,34)	14,10*** (3,56)
Balancering (præsidentpartis andel foregående præsidentvalg)	-4,53* (-2,91)	-2,62* (-2,56)	-4,45* (-2,77)	-3,90 (-2,02)	-3,09* (-2,16)	-3,53* (-2,72)
Udsathed (antal mandater vundet sidst [Hus]/ på valg [Senat])	-	0,61*** (5,12)	-	-	-	-
Præsidentpopularitet	-	-	-0,32 (-0,47)	-	-	-
Præsidentpartis første valgperiode	-	-	-	9,00 (0,57)	-	-
Delt regeringsmagt	-	-	-	-	-30,45* (-2,62)	-
Partifarve (GOP)	-	-	-	-	-	-32,17** (-3,02)
Konstant	392,73*** (4,83)	172,14* (2,62)	403,89*** (4,65)	354,45** (3,32)	339,88*** (4,72)	365,84*** (5,53)
R2 (just.)	0,47	0,80	0,44	0,44	0,62	0,66
Std. fejl.	26,53	16,20	27,25	27,15	22,51	21,36
F-statistik	8,45***	23,85***	5,42*	5,49*	10,11***	11,74***
N	18	18	18	18	18	18

Model nr.:	Mandater, Senat					
	21	22	23	24	25	26
Økonomisk vækst	3,56* (2,91)	3,65* (2,86)	3,79** (3,09)	3,60** (3,14)	2,90* (2,56)	3,17* (2,58)
Balancering (præsidentpartis andel foregående præsidentvalg)	-0,76 (-1,9)	-0,79 (-1,9)	-0,72 (-1,80)	-0,31 (-0,68)	-0,44 (-1,14)	-0,63 (-1,56)
Udsathed (antal mandater vundet sidst [Hus]/ på valg [Senat])	-	0,18 (0,43)	-	-	-	-
Præsidentpopularitet	-	-	-0,19 (-1,14)	-	-	-
Præsidentpartis første valgperiode	-	-	-	6,51 (1,77)	-	-
Delt regeringsmagt	-	-	-	-	-6,89* (-2,20)	-
Partifarve (GOP)	-	-	-	-	-	-4,56 (0,20)
Konstant	79,07*** (3,80)	77,39*** (3,55)	85,70*** (4,00)	51,39 (2,06)	67,11*** (3,46)	75,35*** (3,68)
R2 (just.)	0,32	0,28	0,33	0,40	0,46	0,35
Std. fejl.	6,79	6,99	6,73	6,36	6,06	6,61
F-statistik	4,98*	3,20	3,82*	4,83*	5,78**	4,11*
N	18	18	18	18	18	18

Ustandardiserede koefficienter. Tal i parenteser i er t-tal.

* p < 0.05. ** p < 0.01. *** p < 0.005